

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000, za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru || Oglas, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbirnice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

„Beseda“

Vsak pokret prihaja v različne razvojne faze. Pokret je z družbo zvezan organsko in mora imeti izreden dar občutljivosti za vse važne in odločilne pojave. Če nima pokret takega daru, je znamenje, da ni zdrav, da ni sposoben boja in napredovanja.

Naš krščansko socialističen pokret je napravil velik korak naprej s tem, da je osnoval socialno revijo, ki je izšla naravnost iz njega samega, ki je popolnoma neodvisna in ki bo služila le pokretu. Revija nosi naslov »Beseda«.

»Beseda« je bila prepotrebna. »Delavska Pravica« more obravnavati le vprašanja, ki so v zvezi z dnevnimi potrebami delavstva. S svojimi članki skuša sicer očrtavati tudi bodoče smeri. To je pa tudi vse.

Je pa toliko vprašanj, v katere se moramo pogledati do dna. Zlasti je potrebno, da obdelamo razna vprašanja, ki so v zvezi z delom, kapitalom, lastnino, s politiko, z javnim in privatnim gospodarstvom. Kakšno je razmerje teh vprašanj z ozirom na nauke, ki jih uči naša vera. Kakšno mora biti razmerje med pokretom in pokretaši. Delati moramo na tem, da čim prej izdelamo in do potankosti obdelamo svoj program. To je potrebno zlasti radi tega, da bo imela tudi naša mladina trdno podlago.

Sedanja doba je namreč polna nejasnosti in razvrzanosti. Mladina instinktivno čuti, kako bi moralo biti glede na načela, ki jih izpovedujemo. Zato je videz, kakor da bi včasih vznemirjena krenila s pogledom v napačno smer.

Revija je pa potrebna tudi radi tega, da damo svojim članom snov in priliko, da se poglobe v vsa ta vprašanja, ki so važna za njihove odnose v obratih, pa tudi za poglede in usmeritve v bodočnost.

Posebna socialna revija je pa potrebna zlasti še radi tega, da dobe vsi tisti, ki so dobre volje in ki bi se radi udeleževali pri gradnji bodoče kršč. soc.

Kam plovemo?

V Schubertovi knjigi »Mathematische Mussestunden« dobimo med drugimi zanimivostmi sledeči račun. En sam edini pfenig naložen ob Kristusovem rojstvu na 4% ne obrestne obresti bi narasel do konca 1875 na ogromno vsoto 865.986 kvadrilijonov mark. Za izplačilo tega zneska bi rabili kepo zlata, 84 krat tako veliko kot je naša zemlja. — Ako pa dvignemo obrestno mero samo za 1% na 5%, potem bi morali imeti ne 84 — ampak 5 milijard in še 190 milijonov — zlatih planetov, tako velikih kot naša zemlja. Časopisje prinaša večkrat podobne račune. Nedavno smo slišali o ekscentrični oporoki ekscentričnega Amerikanca, ki je zapustil en dolar banki na obrestne obresti. Iz milijard, ki se bodo dobile iz te vloge v toliko in toliko stoletjih, naj bi se ustanovila ogromna knjižnica, ki bi vsebovala najmanj po en izvod od vsake knjige in ki bi bila dostopna izključno — moškim.

Ni naš namen naslajati se na bajno velikih številah, katerih pozna prirodoslovje več kot dovolj. Hočemo samo opozoriti na dalekosežnost nekaterih za človeško družbo bistveno važnih pojavov, kateri napredujejo v tako zvani »geometrijski progresiji« kakor n. pr. obrestne obresti.

Ostanimo kar pri obrestih. Iz dejstva, da iz najnižjih vlog, ki so praktično sploh mogoče, nastane že v nekaj stoletjih in sicer pri obrestni meri, ki leži daleč izpod normalne, ogromen znesek, katerega ves svet ne more izplačati niti v gotovini, niti v naravi, niti v storitvi, bi se dalo na prvi pogled sklepati, da so obrestni nepravi-

družabne strukture, priliko, da store to popolnoma svobodno in iz dna svojega prepričanja.

To je namen in naloga naše socialne revije. Prvo številko imamo, druga je že na vidiku. Dobre so take, kakoršne se. Morda ni temu ali onemu kaj prav, morda bi želel spremembe v kaki smeri. Dobro. Zavedati se moramo, da je ta revija naša. Da hočemo z njo rasti in napredovati in da smo tudi kos tej nalogi.

Zato pa, ker je naša, se moramo zavedati, da ne bo mogoče našla povsod takega odziva, kakor bi želeli. Radi tega moramo pa storiti v polni meri svojo dolžnost do lastne socialne revije. Postati moramo njeni naročniki — saj ni draga. Letno 50 Din —, agitirati za njeno razširjanje, pridobivati novih naročnikov, pa tudi sodelovati.

Nadškof dr. A. B. Jeglič je izrazil upanje, da bodo naša prizadevanja kmalu saj deloma uspela. Bog ga usliši! Naš namen in naša naloga je, da bi vzbudili med katoliško družbo večje in doslednejše zanimanje za socialna vprašanja. Želeli bi, da bi ta socialna vprašanja študirali brez predsodkov, brez kakih lastnih zahtev in želja. Naj bi imeli pred očmi samo človeka, njegov blagor in pa zavest, da moremo zagotoviti srečo posamezniku in človeštvu le v toliko, v kolikor bomo v družbi utelešena načela, ki jih je tako lepo razložil v pridigi na gori naš Gospod.

Iz tega vidika nam je vseeno: ali smo v gotovem delu družbe vpoštevani; ali nas presojuje tako ali pa tako; ali je kdo bolj spredaj. *Svojo nalogo bomo izvršili le v toliko, v kolikor bomo brez kompromisa dosledni svojim načelom in v kolikor bomo dosegli, da bi postala taka brezkompromisarska doslednost last vse naše katoliške družbe.*

Naj pripomore k temu v obilni meri tudi naša »Beseda«.

vilne, krivične, da celo abnormalne. To stališče, katerega so zastopali vsi cerkveni očetje in vse znamenite in pošteno misleče osebnosti starega in srednjega veka, je bilo popolnoma pravilno.

Toda tudi že za časa teh so zastopali tezo, da je kapital rodovit, vendar ne tako dosledno, kakor pozneje, ko so začeli uvajati stroje v produkcijo in ko je nastal strašno velik preokret. Delo upornih sužnjev in tlačanov je postalo nepotrebno, ker so ga začeli prevzemati do skrajnosti potprežljivi in poslušni stroji, ki so omogočali neprimerno večjo storitev. Izum stroja je tako važen pojav, da ga bodo poznejši zgodovinarji brez dvoma postavili za mejnik med sedanjim in novim bodočim vekom, pravtako kot tvorijo izumi in odkritja renesančne dobe mejnik med srednjim in novim vekom.

Kmalu se je zapazilo, da je možno s stroji producirati ne samo dobrin, potrebnih za neposredno konzumpcijo, ampak tudi nove stroje; ti novi stroji omogočajo zopet nadaljne produkcijske stroje itd. v nedoglednost. Tako je nastal v modernem gospodarstvu nov produkcijski faktor »kapital«. Iz njegove definicije v kapitalističnem smislu sledi »geometrijsko« naraščanje produktivnosti kapitala.

Nauk, da je kapital produktiven, mora že v par stoletjih voditi do nemogočih absurdnosti. Nacionalno premoženje Jugoslavije znaša po statističnih publikacijah OUZD-a v Ljubljani ca 500 milijard dinarjev. Prebivalstvo Jugoslavije pa ne znaša niti celega odstotka vseh ljudi. Z ozirom na to moramo ceniti vrednost vse-

ga premoženja vseh ljudi na svetu s tokrat večjim zneskom t. j. 50 bilijoni dinarjev. Pri obrestni meri 4% letno dekurzivno se glavnica vsakih 18 let podvoji, vsakih 36 let četverji, vsakih 72 let šestnajsteri itd. V sto letih bi nastalo iz 50 bilijonov 2.500 bilijonov, v 200 letih 125.000 bilijonov, v 300 letih nad 6 trilijonov itd. Že v 300 letih pridemo tako do zneskov, ki so po našem pojmovanju nemogoči in vendar je to šele začetek zgodovinskega udejstvovanja kapitala, katero napreduje z vedno večjimi in hitrejšimi koraki. Pripomniti pa moramo, da se kapital obrestuje večinoma višje nego po 6%, včasih po 8% in še več. Višje obrestovanje hitrost kapitalizacije neprimerno poveča. Pri 8%-nih dobimo po 300 letih mesto 6 trilijonov kar 500.000 trilijonov.

Kapitalizacija torej stalno napreduje. Uničenje ogromnih vrednot v svetovni vojni prav nič ne ovira tempo kapitalizacije. Že sedaj komaj po dobrih 10 letih je nastopila hiperprodukcija dobrin, kakor je zgodovina ne pozna. Vrh tega so sedanje armade tehnično mnogo bolj oborožene nego leta 1914. Tudi gospodarske krize ne slabijo tempo kapitalizacije. V krizah nazaduje samo produkcija dobrin, namenjenih za konzumpcijo: hrana, pijača, obleka itd. Produkcija novega kapitala (strojev) gre nemoteno svojo pot. To velja tudi za naše domače razmere, kot je razvidno iz objavljenih statističnih podatkov OUZD-a v Ljubljani. Posebnost sedanje krize je strašno pomanjkanje denarja in denar je po definiciji tudi kapital.

Ravno tako v psihološkem pogledu ni pričakovati nobene spremembe. Stroji so, kakor omenjeno, prevzeli vlogo nekdanjih sužnjev. Združene države severnoameriške imajo toliko strojev v pogonu, da bi jih bilo mogoče nadomestiti samo z 12 milijardami sužnjev. Na enega Amerikanca odpade povprečno strojnega dela za 100 sužnjev. Gotovo je, da bo človeštvo vedno bolj težilo za povišanjem števila mehaničnih robotov. Vsak Amerikaneč bi brez dvoma raje imel 1000 robotov mesto 100. Isto velja za vsakega drugega človeka. Ni torej nobenega izgleda, da bi začeli ljudje uničevati železnice, motorje, turbine itd.

Karteli in trusti

Mnogi trdijo, da so karteli in trusti potrebni, ker izločijo s smotreno organizacijo dela in kapitala vse težave, proti katerim se je posameznim podjetnikom zelo težko boriti. Ne vem, v kolikih primerih bi mogel največji zagovornik kapitalističnega gospodarstva pokazati, da so se vsled večje in cenejše produkcije in zmanjšanja rezijskih stroškov pocenili tudi proizvođači, ki jih karteli postavijo na svetovni trg.

Navadno se zgodi tako, da se izdelki podražijo. To pa radi tega, ker izločijo vse konkurente.

V knjigi »Ein Nicht erobert die Welt« opisuje Helmut Wickel, kako se godi delavstvu vžigaličnega kralja, ki ima v rokah 75% vžigalične industrije, nebroj drugih velepodjetij po vseh kontinentih sveta in je dal v teku zadnjih let posojila 16 državam.

V domači deželi na Švedskem, kjer se je trust začel uveljavljati in razpredel svoje mreže širom sveta, so razmere med delavstvom skrajno slabe. Splošno so plače delavstva vžigalične industrije po vsem svetu najslabše. Na Švedskem plače tega delavstva ne dosežejo niti eksistenčnega minimuma. Delavstvo je primorano prositi od občine podpore. Nasprotno ima pa Kreuger, ki je dejanski vodja in šef, letno 2 milijona švedskih kron dohodkov, dočim ne znašajo plače tega delavstva niti toliko, kakor podpore, ki jih dajejo občine in mesta brezposelnim

Današnje gospodarske studije — v prvi vrsti raziskovanje konjunktura — se omejujejo na bližnjo bodočnost nekaj mesecev, v najboljšem slučaju za nekaj let. Uspehi studij so mnogokrat zelo povoljni. Pojavljajo se pa vedno večja presenečenja in zagonetke, katerih bistvo tvori vedno večji razmah kapitala brez konca in kraja. Kaj nam bo prineslo sledeče stoletje, tega si ne upa nihče naslikati. Vemo pa vsi, da se z vedno bolj blazno hitrostjo strmoglavljamo neznanu kam.

Ni še 100 let odkar je kapital zavladal na svetu in vendar je že spremenil obličje zemlje bolj kot vsa prejšnja stoletja od začetka zgodovinske dobe. Zbližal je narode in jih dvignil na stopnjo kulture, da so se Jules Vernes-ove tehnične fantazije uresničile in še v mnogočem preokročile. Narodna gospodarstva je kapital spojil v svetovno gospodarstvo. Mesto lokalnih kriz imamo sedaj svetovno-gospodarske krize. Z rabremenitvijo mehaničnega dela, katerega vedno bolj prevzemajo stroji, se je človeštvo posvetilo bolj intelektualnemu delu. V tem tičijo tudi vzroki velikanskemu napredku znanosti in tehnike. Zboljšalo se je blagostanje človeštva, kar dokazuje zmanjševanje umrljivosti, nalezljivih bolezni itd. ter udobnejši način življenja vseh slojev. V tem smislu se lahko kapital udeležuje morda še 200 let ali celo 300 let. Kaj bo potem, ko bo cela zemlja pokrita in prepletana z nebatičniki, stroji, napeljavami, ko bodo na vsaki pedi zemlje nakopičene milijonske vrednosti, ko bo za vsakega človeka stalno delala prirodna energija, ekvivalentna z milijoni sužnjev oziroma, ako se modernno-tehnično izrazimo, z milijoni konjskih sil, — tega pa ne more nihče povedati. Kaj bo pa sledilo čez nadaljnih 300 let? In zopet čez novih 300 let? In potem? ... Kaj je bil New York pred 300 leti, ko so ga Indijanci prodali za 20 dolarjev? Kaj je New York danes in kaj bo čez 300 let? Vsi pa dobro vemo, da ameriški sistem produkcije in kapitalizacije poplavlja ves svet.

Vsa taka razmotrivanja dokazujejo, da morajo nujno zmagati v družbi zdrava načela razmerja med delom in premoženjem. Sicer ne bo človeštvo razvoja napredka usmerilo sebi v blagoslov.

delavcem. Delavski list »Ljudski dnevnik« poroča: Trust ima zaposlenih 5000 delavcev, kateri zaslužijo letno 6 milijonov švedskih kron, to je komaj sedmina čistega dobička in trikrat toliko kar dobi šef trusta letno samo za svoje izdatke.

Vsako zahtevo po zvišanju plač trust enostavno odkloni z motivacijo, da bi izgubil trust s povišanjem plač svojo konkurenčno zmožnost. Trust kontrolira nad 75% svetovne produkcije vžigalice. Kdo bi tedaj mogel njemu konkurirati? Samo Rusija. Toda tudi ta zanj ne pomeni mnogo in ne prihaja resno v poštev.

Niti ena od vseh ostalih industrij nima tako malo izdatkov za svoje delavstvo, kakor vžigalična industrija. Pri njem težko uspevajo delavske organizacije. Ako se kje delavci le preveč upirajo in zahtevajo svojih pravic, trust enostavno zapre tovarno in prenese njeno produkcijo drugam n. pr. v Azijo. Tam se z novimi in cenejšimi močmi produkcija še poveča. Delavstvo niti ne slutiti, da je na račun njihovega zaslužka, več tisoč delavcev brez dela in zaslužka.

Cuditi se moramo, da so prišli gospodarski strokovnjaki pri društvu narodov do prepričanja, da so karteli in trusti važen činitelj, ki daje garancijo za svetovni mir.

Ali ni to le mir pred viharjem? Ali je res mogoče tak način gospodarstva zagovarjati, ki jemlje možnost življenja in eksistence milijonom delavstva in to

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Železničarski vestnik

Zloraba voznih olajšav.

Glavno ravnateljstvo drž. železnic v Beogradu je izdalo glede zlorabljanja voznih ugodnosti naslednji odlok:

Tukajšnje ravnateljstvo je v zadnjem času prejelo mnogo pritožb, češ da aktivni železniški uslužbeni in njihovi družinski člani, upokojeni uslužbeni državnih prometnih ustanov in njihovi družinski člani, ki se vozijo z režijskimi ali brezplačnimi voznimi listi ali, ko se poslužujejo voznih ugodnosti z »uputnicami«, pri tem brez dovoljenja trgujejo z živili in drugimi potrebščinami na ta način, da iste prenašajo in prodajajo privatnim osebam.

Ker to škoduje ugledu uslužbencev samih, a mnogo bolj še prometni ustanovi, zato je g. glavni ravnatelj odredil, da se proti takim osebam najstrožje postopa, da bi se to zatrlo in onemogočilo. Voznemu in kontrolnemu osebju, kontrolorjem in revizorjem se naroča, da take osebe izsledijo in jih takoj predajo pristojnim edinicam radi zaslišanja in kaznovanja.

Ravnateljstvo naj izvoli sporočiti vsemu svojemu osebju, da se v bodoče vzdrži take nedovoljene trgovine, ker bo sicer najstrožje kaznovano in sicer oni sami, kakor tudi njihovi družinski člani.

Obenem naj se osebje opozori na dejstvo, da se mu bodo ukinitve vse vozne ugodnosti za vedno, ako se ga bo zalotilo, da vodi tako nedovoljeno trgovino. To bi moglo tudi dati povod predpostavljeno, da bi te vozne ugodnosti ukinitil vsem uslužbencem, kar bi zelo škodovalo vsemu osebju.

Mi smo že v preteklem letu opozarjali člane, naj se varujejo pred različnimi manipulacijami z voznimi ugodnostmi. Res je, da so sedaj težki časi in da si vsak skuša pomagati kakor ve in more, ali ta način pridobivanja sedaj ni primeren.

Ni nobena tajnost, da trgovske zbornice pritiskajo na odločilne kroge, da ukinejo vozne ugodnosti železniškemu osebju in se pri tem sklicujejo ravno na to, da se železniški uslužbeni poslužujejo voznih ugodnosti radi prekupčevanja in da s tem mnogo škodujejo posebno malim trgovcem, ki morajo za svojo obrt plačevati visoke davke in take.

Na to dejstvo najbrže spominja g. glavni ravnatelj, ko govori o povodu za splošno ukinitve vseh voznih olajšav.

Pa ne samo to, tudi naša poštenost nam nalaga, da se poslužujemo voznih olajšav le v to in tisti, za kar in komur so bila izdana. Prepričani smo, da med našim članstvom ne bo nobenega, katerega bi zalotili, da nedovoljeno uporablja vozne ugodnosti za pre-

kupčevanje. To zahteva glede na grožnjo g. glavnega ravnatelja z ukinitvijo voznih ugodnosti vsemu osebju naša stanovska zavest!

Vozni razred za uradnike VII. skupine.

Glede voznega razreda za uradnike VII. skupine je glavno ravnateljstvo odločilo, da pripada I. razred onim uradnikom VII. skupine, ki so bili razporejeni po novem zakonu kot kontrolorji, t. j. onim, ki so imeli že po prejšnjem zakonu pravico do I. razreda. To so uradniki prejšnje II. kategorije (II. a.) ali b.): skupine. Uradnikom VII. skupine pa, ki so bili razporejeni kot višji pristavi in vsem onim, ki so napredovali po novem zakonu v VII. skupino, pripada II. razred.

Iz tega bi se dalo sklepati, da se privarila nov pravilnik o voznih olajšavah, po katerem uradniki VII. skup. ne bodo imeli pravice do I. razreda, čeprav so ukazni uradniki.

Dementiranje vesti o redukciji osebja.

Glavno ravnateljstvo državnih železnic v Beogradu je v zadnji številki »Službenih novin saobračajnih ustanov« dementiralo vesti o redukciji personala. Pravi, da so take vesti zlohotne, ker nima glavno ravnateljstvo niti — namena niti — potrebe, da bi reduciralo personal.

Se enkrat letni odmor.

Zadnjič smo poročali, da je glavno ravnateljstvo izdalo pojasnilo, da se v leta službe po § 87 zakona o drž. prom. osebju računa samo efektivna in regulirana državna služba po 18. letu starosti v smislu § 60 in § 124 v zvezi s § 261-II. cit. zakona, ki se računa za napredovanje po položajnih skupinah in za pokojnino.

Na prvi pogled je pojasnilo jasno in smo ga kot takega tudi priobčili. Če ga pa natančneje pregledamo, najdemo takoj še nekatere nejasnosti.

Po novem zakonu napreduje uslužbenec po položajnih skupinah po najmanjših rokih, ki so določeni po § 51 in 52 zakona, ni pa v zakonu nobene določbe, koliko let službe mora imeti uslužbenec sploh, da lahko dobi gotovo skupino, kakor je bilo to v prejšnjem zakonu.

Uslužbeni, katere je zatekel novi zakon ostanejo v zvanjih in skupinah, v katerih jih je zatekel zakon in se jim računa rok za nadaljnje napredovanje od dne zadnjega napredovanja. Zatečenost stanje se ne sme menjati administrativnim putem. Do tega zatečenega stanja so pa uslužbeni prišli z uračunavanjem tudi dnevičarske in delavske službe, torej neregulirane službe, ki se je po prejšnjem zakonu računala ob prevedbi. V toliko je pojasnilo še netočno.

Glede na to je torej upravičeno mnenje, da se bo za odmero dopusta računal ves čas, ki je bil priznan ob prevedbi po prejšnjem zakonu, ker se zatečenja stanja ne sme menjati administrativnim putem, ampak le z razsodbo državnega sveta.

V zadevnem pojasnilu tudi ni točno določena služba, ki se računa za pokojnino. V § 124 je navedena samo služba, ki se računa za dosego pravice do pokojnine, torej za prvih 10 let. Kaj se pa šteje za pokojnino, je določeno za uslužbenca, ki jih je zatekel novi zakon, v § 258. Glede na to, bi se zamoglo računati za odmero letnega odmora, čas službe, ki je naveden v tem paragrafu.

Oblastnim ravnateljem je torej prepuščeno, da v lastnem delokrogu natančneje rešijo zadevo.

Skupina Ljubljana. Redni mesečni sestanki se vrše redno vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu v prostorih Zveze.

S. Rožanec:

Otroci

Dogodek iz viničarske komisije.

Ob dveh popoldne je. V občinski sobi za veliko mizo tam v kotu, sedi suh mož, starejših let z naočniki. Kot namestnik župana bo vodil razpravo in tako že vpisuje došle člane viničarske komisije. V boku proti njemu, ob isti mizi, pa sedi dobro rejen, gosposki človek srednje velikosti. Z obraza mu odseva dokajšnja samozavest. Zdaj in zdaj ošvrkne s pogledom pred seboj na nasprotni strani sedeča moža: viničarja in njegovega zastopnika. Je to premožen, daleč poznan vinogradnik, proti kateremu se mora vršiti razprava zato, ker je viničarju samovoljno in brez tehtnega vzroka službo odpovedal. — Končno je vstopil še vinogradnikov zastopnik in razprava se je začela.

Prvi je govoril viničar. Navedel je, kako je po časopisju pri temu gospodarju prav pošteno nasedel. V dokaz je prebral vinogradnikove dopise, ko se je za službo oglašil in tudi vsebino sklenjene pismene pogodbe. Podčrtava, da se najmanj ni nadejal, da ne bi za več let ostal v tej službi. Takoj po priselitvi pa je spoznal, da se je motil. Sklenjena pogodba je bila samo na papirju. Prišel

je od daleč, zato radi prevelikih stroškov ni mogel nazaj v svoj kraj. Tako prisiljen se je vdal svoji usodi. Z doslednim izpolnjevanjem gospodarjevih naredb, s strokovno izvršitvijo vsakega dela, predvsem pa z najpotrežljivejšim prenašanjem krivic, gospodarjevih kletvic, zmerjanj in šikan, se je hotel gospodarju prikupiti in si vsaj delno svoj obupni položaj zboljšati. Toda to se ni posrečilo. Bolj je delal, manj je bil vreden, bolj ozmerjan. Boljše je vse storil, več je bilo novih napak. Najhujše pa je prišlo ob tigarvi. Ko je bilo dela konec, pridelek spravljen v klet, pa mu je gospodar odpovedal službo z zahtevo takojšnje izselitve. Kot vzrok mu je rekel, da lenuha in nezanesljivega človeka ne mara. Pred člane komisije je nato položil svoje spričevalo, ki mu ga je dal prejšnji gospodar - vinogradnik, kjer je bil v službi nad 20 let nepretrgoma. Spričevalo se glasi zelo laskavo. Sedaj zahteva, da naj mu komisija prizna stroške selitve in ker je gospodar tako nečloveško z njim postopal, tudi zakonito nagrado. Stroške najemnine, kamor se je sedaj zasilno vselil, pa bo uveljavil sodnijsko.

Viničarjeva prepričevalna obtožba je razburljivo vplivala na vinogradnika. Naglo se je dvignil s sedeža in mahajoč z obema rokama je začel svoj zagovor dobesedno: »Danes tukaj viničar mene

Železniška družina, stavbna in kreditna zadruga železniških uslužbencev in vpokojencev v Ljubljani — naznanja vsem zainteresentom-železničarjem — da ima v Spodnji Šiški zopet dvajset velikih in lepih stavbenih parcel na prodaj po jako zmerni ceni. Kot plačila sprejema poleg gotovine tudi tozadevne hranilne knjižice, glaseče se na kupno vsoto. Podrobnosti vprašati pri društvu v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 22, I. nadstr. Za pismene odgovore prosimo priložiti poštne znamke. — Uprava.

Kovinarji

Guštanj. V nedeljo, dne 24. t. m., ob devetih dop. se bo vršil v gostilni pri g. Cvitanju v Guštanju redni letni občni zbor naše skupine. — Naj ne bo nikogar, ki bi izostal. Vsi na občni zbor!

Papirničarji

Vevče. Dne 31. decembra so Združene papirnice iz neznanega vzroka odpovedale službo glavn. obratnemu zaupniku. — Par dni zatem je bilo odpovedano na 14-dnevni odpovedni rok tudi rokodelcem in ostalim delavcem, ki doslej še niso dobili odpovedi. S to zadnjo delno odpovedjo so postavljeni vsi papirniški delavci na razpoloženje. — Da je tudi v papirniški industriji kriza, je samo po sebi razumljivo, vendar pa še ne v toliki meri, da bi moralo podjetje izvajati tako ostre korake. Zato papirniško delavstvo ne razume, da mu more podjetje meniti nič tebi nič odpovedati službo. — Nobenemu ni mar, kako bo delavstvo preživelo sebe in družino. Kje bo dobil službo, ako je deset, dvajset in še več let puščal svojo moč v podjetju, ki je imelo desetletja milijonske dobičke, ravno s pomočjo delavstva.

Papirniško delavstvo se v celoti zaveda svojega položaja, zato bo stalno vse, prav vse zasledovalo.

Upamo, da bodo odločilni činitelji na strani delavstva v zavesti, da mora tudi delavec v krizi živeti.

Viničarji

Iz centrale. Člani naših skupin imajo premalo stika s svojimi zaupniki in odboriki. Premalokdaj se vrše članski sestanki; zato člani po večini, ne morejo slediti razvoju organizacije, niti nimajo nobenih vezi z delovanjem centrale. Da se temu odmore, naročamo vsem članom, da se stalno udeležujejo rednih mesečnih sej odborov svoje skupine. Seje so javne, torej nobena tajnost, zato morejo biti navzoči tudi vsi člani, kot poslušalci. Zanimajte se, kdaj bo imel odbor Vaše skupine sejo. Centrala pošilja vedno mesečno razna navodila in okrožnice skupinam, katere se pretresajo na skupinskih sejah, zato je navzočnost članstva zelo važna. — Umrla je tov. Kosi Marija od plačilnice Velika Nedelja. Bila je članica novega posmrtnskega sklada in se je podpora svojemcu že izplačala.

Znižanje zasluzka. Vedno pogosteje čujemo glase, da nameravajo spomlad, ko se bo delo povsod začelo, denarne plače viničarjem znižati. To naj imajo zdaj za pouk tisti viničarji, ki samo nekam čakajo, da se njih položaj zboljša sam od sebe. Zdaj pa vidijo, da prihaja namesto izboljšanja le slabše. Kdo se naj tukaj sedaj zavzame za naše neokrnjene plače? Kdo naj nastopi in pove, da je taka namera vinogradnikov več kakor krivična? Da je položaj viničarjev že sedaj obupen? Kdo drugi se bo boril proti temu, kakor samo organizirani v »Strokovni zvezi viničarjev«. Tisti, ki so vedno našo organizacijo proti viničarjem blatili, tisti so to zahtevo po znižanju zasluzka sklepali. V tem oziru nimamo viničarji nikjer nikogar,

da bi nas zagovarjal. Zatorej! Kakor so vsi vinogradniki edini v tem, da je treba delavcem zasluzke skrbeti, tako bi morali biti edini mi v tem, da se takim nameram postavimo v bran. Vsi viničarji do zadnjega! Vsi brezpo- gojno v strokovno organizacijo. Sicer pa še bomo razpravljali o tem.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Viničar Grlica Anton štiri leta ni imel pravega računa s svojim gospodarjem. Pač zato, ker gospodar nikoli tega ni hotel. Nekaj denarja mu je od časa do časa izdajal, vsega pa nikoli. Sedaj mora še dobiti okoli 1800 Din. Viničar je stvar izročil viničarski komisiji. Prva razprava je bila določena na 4. januarja 1932. Ker gospodar ni prišel, se je razprava preložila na 13. januarja 1932. Pa tudi sedaj ni prišel, čeprav se je obakrat nahajal čisto v bližini. Zadeva se sedaj izroči sodišču. Tja bo moral priti. Viničar bo svoj zasluzek dobil tudi izplačan, ker tako je po zakonu. — Zdaj pa se bodo gotovo znašli taki, ki bodo rovarili proti viničarskemu redu, proti tem malenkostnim plačam, posebno pa proti naši strokovni organizaciji. Kdo pa ima pri tem čisto vest, kdo prav, presodite čitatelji. In takih primerov kar mrgoli.

Usnarji

Vrhnik. Odbor Strok. skupine usnarjev in drugih delavcev je sklenil v svoji seji, dne 17. jan. t. l., da se vršijo mesečni sestanki skupine redno vsako prvo nedeljo v mesecu. Prvi sestanek se vrši v nedeljo, dne 7. febr. ob pol 9 dopoldne v Rokodelskem domu. Vljudno vabimo člane in članice, tudi tiste, ki so radi slabih delavskih razmer prenehali s članstvom, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Za tiste člane, ki so brezposelni in v slabih gmotnih razmerah, da ne morejo plačevati časopisa »Delavske Pravice«, bo en izvod naročila skupina, da jim bo na razpolago. Tovariši, zavedajmo se gesla: V skupnosti je moč.

Razno

Hrastnik. V nedeljo smo izvedeli, da se drugod govori, da nas nič ni v Hrastniku, ker se premalo oglašamo. Zato bomo pa malo poročali. Preteklo nedeljo smo imeli sestanek »Strokovne organizacije rudarjev« in »Krekeve mladine« pri g. Logarju na Hribu po večernih. Obiskala sta nas tovariša Hočevar iz Celja in Lešnik iz Hude jame. Prvi je predaval o speculaciji kapitalistov, ki hočejo vse izrabiti za svoje namene. Celu vojne. Poudarjal je, kako manjka človeštvu prave krščanske ljubezni, ki bi izločila vse take škodljive pojave. Lešnik je priporočal delavcem, da se strokovno organizirajo, da bodo pripravljene za vse boje. Predavateljem smo pazljivo sledili. Sestanek je bil dobro obiskan.

V steklarni so začasno delo popolnoma ustavili. Čez nekaj časa bodo vžgali eno malo peč kjer bo delalo 30 delavcev.

Kočevje. V nedeljo 17. jan. se je v prostorih gostilne Union v Kočevju vršil redni letni občni zbor »Strokovne skupine delavcev Kočevje«. Občnega zbora so se udeležili številni delavci rudarji in delavci iz tovarne »Tekstilijane«.

Občni zbor je otvoril in vodil tov. predsednik Struna Andrej. Po poročilih odbora je nadzorstvo ugotovilo, da je bilo poslovanje skupine v najlepšem redu. Nato se je izvolil novi odbor, v katerega so bili izvoljeni skoraj vsi novi tovariši iz tovarne Tekstilana. Izvoljeni so bili: predsednik Kropf Alojz, podpredsednica Smergut Anica, tajnik: Drobnik Ivan, blagajnik: Kužnik Franc ml. gospodar: Gole Alojz. Namestniki: Cencič Jože, Zajc Jože, Kužnik Franc st., preglednika: Struna Andrej, Putre Ivan.

toži, ko bi moral jaz prav za prav njega celo zapreti pustiti. Da nisem mogel držati sklenjene pogodbe in da sem ga iz službe sedaj iztirjal, je vse sam kriv. Povem vam, da sem dober človek, posebej za siromaka delavca. Vem, da mora tudi ta živeti. Ravno zato, ker sem prevelika dobričina, pa se moram danes tukaj zagovarjati. Tako, vidite, znajo biti viničarji hvaležni, posebej takile organizirani. Delal je vse prepočas. To je eno. Zahtevam, da se mora pri nas delati z vsemi močmi. Tudi delovnega časa od ure do ure ne priznam. Delamo od začetka dneva do začetka noči. Ob nedeljah in praznikih isto. K maši naj hodi pozimi, ko nimamo nujnega dela, tedaj še pride lahko dovolj praznovanja za vsakega, kdor hoče. Temu se je najprej upiral. Ženo ima preslabotno za mojo službo. Izgovor, da si je nekoč roko poškodovala, me prav nič ne briga. Jaz moram imeti samo jake ljudi, da mi grunt obdelujejo; posebno danes v tej strašni krizi moram gledati na to. Počasnežem in lenuhom ni moja viničarija na razpolago. Če se kaj razumete na gospodarstvo, potem mi samo morate priznati, da imam prav. Drugi in glavni vzrok pa je ta. Ko sem dal v časopisju oglašiti službo viničarja, sem izrecno podčrtal, da vzamem samo viničarja, ki nima otrok. Ta pa mi je otroke utajil. Najprej se je z ženo sam priselil, za

kratek čas pa sta prišla še otroka za njima. Ali ni tako postopanje prevara gospodarja? Takoj bi ga lahko ven vrzel! Vinogradniki smo danes silno prizadeti in nam gospodarske razmere sploh ne dopuščajo, da bi imeli viničarje z otroci. Zakaj ne? Dokažem! Viničar, ki nima otrok, je zadovoljen z vsakim plačilom. Ko pride na račun, pa slučajno nimam pri rokah tako rezervnega denarja, pa mu dam pijače, se napije in na denar ne pomisli. Tak je zadovoljen, če je le pijača, pa tu in tam košček kruha. Zvečer po končanem delu dam piti, se pijan vleže, žena njegova ravno tako, se mirno odpočije in drugi dan dela isto pot dalje. Onega, ki pa ima otročad, pa nikdar ne morete zadovoljiti, nikoli dovolj plačati, je manj zadovoljen, radi otrok trpi pomanjkanje in mi ne more radi slabih moči tako delati, kakor zahtevam. Tudi s samo pijačo, kajpak, ni zadovoljen, ker ga doma otroci nadlegujejo za kruh. — Pa viničarka? Jaz rabim vestnih delavnih moči. Taka ženska pa, če ima otroke, kadar ni boleha, kot je pri takih ženskah navada, tedaj pa si deco gladi. Od take ženske nima gospodar nobenega haska. Čeprav se spravi na delo, ne misli nikoli na to, kaj dela, ampak samo pr sluškuje in gleda okoli za deco. Se druge mudi pri delu. Jaz pa ji naj še »tabrh« plačam? Naj si pestunjo najme, ali

Občnega zbora se je udeležil tudi zastopnik centrale tov. Joško Rozman, ki je govoril o pomenu strokovne organizacije.

Tov. predsednik je ob 13 zaključil lepo uspeli občni zbor in se vsem tovarišem zahvalil za udeležbo. Po občnem zboru se je vršil še kratek razgovor glede volitev delavskih obratnih zaupnikov za tovarno Teksti-

lijano v Kočevju. Izvolilo se bo 5 zaupnikov. Izvedle se bodo po skrajšanem postopku.

Naj mi bo dovoljeno, da ob tej priliki izrečem svojo dolgo zahvalo starim odborom, ki so topla leta, nekateri že celih 10 let, neumorno sodelovali pri delu v strokovni organizaciji. Naj bodo ti možje mladim za vzor in v ponos. — an.

Na plan!

Nihče ne občuti sedanje gospodarske krize tako živo kakor delavstvo, ki je prav za prav največja žrtev. Milijoni in milijoni so brez posla, brez vsakega zaslužka, milijoni zaslužijo komaj za vsakdanje in najnujnejše potrebščine, vsi skupaj pa živijo v strašni negotovosti. Vsak drugi stan človeške družbe si že pomaga na kak način, toda delavstvo, ki je brez vsake zasebne lastnine in živi samo od vsakdanjega dela, nima prav ničesar.

To je dejansko največja tragedija, ki jo more človeštvo doživeti. Tragedija je pa še veliko hujša, ako je delavstvo tudi duševno razoroženo in brez vsakega upa gleda v bodočnost. Klonilo je tudi duševno in se popolnoma prepustilo oziroma predalo nekaki višji sili, preko katere ne more. Ne briga se več za vsakdanja vprašanja, ne briga se niti za svoje delavsko vprašanje, ampak išče svoje hrane kot tice v zimskem času in pričakuje, kdaj bo kaj padlo od bogatinove mize.

Toda ali je mogoče, da pridejo kdaj boljši časi brez vsakega sodelovanja? Ze pregovor pravi: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Če je kje resničen ta pregovor, je prav gotovo v tem času za delavstvo. Delavstvo se mora najprej zganiti samo in si pomagati, kajti šele potem, ko bo v delavstvu dobra volja za samopomoč, mu bo Bog pomagal. Nikakor pa ne prej. Kajti pravice ni le treba, da je je človek potreben, ampak tudi vreden. Zaslužiti si jo mora in sicer s trdim in požrtvovalnim delom.

Na kratko le pogledjmo kakaj delavstvo danes toliko trpi. Prav gotovo bi bilo malo drugače, ako bi delavstvo začelo graditi svoje strokovne organizacije takrat, ko ga je ranjki dr. J. Krek klical in pozival na okope, na delo za samopomoč bodisi gospodarsko v svojih lastnih delavskih združenjih, bodisi bojno v svojih strokovnih organizacijah, kjer bi kot en mož odbijalo napade gospodarskih krogov na njihove pravice. Marsikaj bi preprečilo in če bi bilo združeno vse evropsko delavstvo v močne strokovne sindikate, bi se gospodarska kriza razvijala že malo drugače in ne zgolj po volji trustov in kartelov in raznih delniških družb.

Doma in po svetu

Na Poljskem se je vršil več tednov proces proti voditeljem opozicijskih strank. Državni pravdnik je obtožil 11 voditeljev, češ da so pripravljali državni prevrat in so imeli namen vreči sedanjo poljsko diktaturo. Obtoženci so se zagovarjali, da niso storili nič protizakonitega. Če pa smatra vlada agitacijo za opozicijske stranke za nezakonito, potem so seveda krivi. A takega zakona ni. Sodišče pa je bilo sestavljeno iz samih pristašev diktature in je 10 voditeljev

pa naj otrok nima! Jaz ne bom redil še viničarju otrok, imam svoje. Kam pa pridemo, če bomo vse tako prepuščali. Zato so ravno prišli tako slabi časi nad nas. Delavec hoče biti že tako »komot«, kakor mi gospodarji! Pa stanovanje? Koliko danes to stane! Tudi tukaj radi otrok gospodarji precej škode trpimo. Potem otroci, ki niso od »boljših« ljudi, si tudi marsikaj slabega izmislijo in storijo. Skačejo mi po travi, plezajo na dreve, razsajajo in delajo nered v stanovanju, okoli stanovanja, kradejo jabolka, pa tudi grozdju ne prizanesajo. Sami so doma, starši morajo biti na delu in tako ne morejo imeti skrbi za vse. Otroci pa veste, da nimajo miru. Če jih v hišo zaklene, ni dobro. Če so prosti, pa tudi ni prav. Rajši takega z otroci ne v službi imeti. Da bi pa mene kdo silil, ali celo sedaj tožil radi tega, ker sem ga iz takih vzrokov iztirjal, pa smatram nasilje, boljše izvežem. Če ne bi imel pri sebi otrok, še ga morda ne bi odpustil. Gospodar od grunta in od viničarije sem jaz, davek plačam jaz, zato pa mi prav nič ne morete, pa če me stokrat na tako komisijo ali na sodnijo tirate.»

Še enkrat pregledajmo vsebino pogodbe, v kateri sicer najmanj ni bilo kaj določenega radi otrok. Takoj je bilo vsem jasno, da se obtoženi vinogradnik samo z izmišljenimi vzroki izgovarja. Zastopnik viničarja mu stavi vprašanje,

Toda delavstvo je bilo gluho za vse klice dr. Kreka, za vse opomene strokovnih organizacij. Ni maralo za sestanke, ne za shode in ni skušalo razumeti klicev in opominov, ki so prihajali iz srca. Ko je živel dr. Krek, so se sicer še zbirali okrog njega, toda ko je umrl, je ostalo le kakih par še zvestih, vse drugo se je razpršilo in le gledalo, da bo čim manj dajalo svoji strokovni organizaciji. Ni bilo volje, niti ne hotenja za samopomoč, zato pa je tudi sledilo to, kar delavstvo danes ima. Kratkotrajno rečeno, v svoji ponemarjenosti je zgubilo samozavest in svoj jaz in se prepustilo raznim strankarskim eksponentom in pričakovalno rešitev vseh svojih potreb samo od drugih brez svojega lastnega sodelovanja.

S tem svojim obnašanjem je delavstvo v žarki luči pokazalo, da je sicer potrebno pomoči in pravice, ni je pa vredno. Zato pa danes lahko odkritosrčno precejšen del današnjih mizernih razmer vzame na svoje rame in reče: Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa!

Toda čas je, da delavstvo spozna svojo krivdo, spozna pa tudi pot k poboljšanju. Preteklost nam je v zadostni meri velik nauk, kako pot moramo ubrati, ako si hočemo pomagati. Brez delavskega sodelovanja se ne bo niti za kamenček premaknilo na bolje. Čimprej bomo rokave zavihali, tem prej bomo smeli upati na boljše čase. Delavec mora najprej spoznati, da je delavec in da si more le kot delavec pomagati. Graditi mora brez-pogojno svojo delavsko moč in osebnost v svoji delavski organizaciji. Vse moči mora zbrati, da svojo delavsko organizacijo dvigne številčno in gospodarsko, da bo le ta lahko prav in uspešno zastopala, branila in pridobivala delavske pravice.

Zapomnimo si enkrat za vselej: Po organizaciji k boljšim časom, brez organizacije k slabšim časom. Odločajmo samo o svoji prihodnosti, zavedajmo se pa tudi, da s tem svojim odločenjem nosimo tudi vso odgovornost za nas in za naše potomce. S svojim delom in krèpkim sodelovanjem pri strokovni organizaciji moramo dokazati, da smo pravice ne le potrebni ampak tudi vredni! Ž. S.

opozicije obsodilo na 1 do 2 in pol leta ječe, le eden je bil oproščen. Proces še ni končan, ker je bil z obeh strani vložen priziv. — Zopet so se v časopisju pojavile vesti, da bo vlada začela nasproti Ukrajincem spravljivo politiko in jim dala lastno vseučilišče ter ukrajinske srednje in ljudske šole. Sedaj morajo imeti Ukrajinci svoje vseučilišče v Pragi.

Avstrijska vlada namerava razorožiti vse oborožene organizacije. Za ta korak

naj pove ime tistega zakona in številko tistega para grafa, kjer stoji zapisano, da starši, predvsem viničarski, ne smejo imeti svojih lastnih otrok pri sebi. Seveda, če bi se viničarju rodili otroci, ki bi že takoj prvi dan po rojstvu nadeli motiko na rame in šli takim ljudem garat, tedaj bi jim bili po volji. Čisto gotovo. Ker pa to ni mogoče, pa danes viničarja, posebej s številnimi otroci, preganjajo, zapostavljajo in celo manj cenijo kot drugega. Odkod pa naj pridejo sveže delavske moči, če prepovedujete otroke roditi. Seveda, to vas nič ne briga zopet. Taka je danes morala v pridobitnem gospodarstvu. Sramota za vse take delodajalce! Škandal, in sicer javen škandal za časopis, ki vzame take oglase in jih priobčuje. Vsa propalost današnje morale gleda iz takih izjav in iz takih oglasov.

Sicer pa smo viničarji takih nastopov od strani gotovih vinogradnikov vajeni in je v tem slučaju škoda zgubljeni časa, ker poboljšati tega gospoda za bodoče ravnanje ne moremo. Predlaga, naj predsednik odredi, da se viničar in vinogradnik za hip odstranita iz soobe, da more komisija sklepati. Tako se je zgodilo. Viničarju je komisija potrdila vse njegove zahteve, ker je bil protizakonito izgnan iz službe. Vinogradnik pa rabsodbe ni sprejel in bo končno odločalo sodišče.

pa nima dovolj moči. — Prelat Seipel pravi, da je iz sedanjega položaja samo en izhod — vlada razuma — diktatura. Heimwehr napoveduje nov pohod na Dunaj, ki pa se bo posrečil. Dasi so krščanski socialci proti Heimwehru, vendar so proti temu, da bi se razorožila. — Na Dunaju je v kleti socialističnega doma iztaknila policija znatno zalogo orožja in municije. Socialistična stranka je izjavila, da bi morala vlada istočasno zapleniti tudi vse heimwehrovske zaloge orožja. Dokler tega ne stori, bodo socialni demokrati še naprej morali pripravljati orožje za obrambo ustave in republike. — Vlada zopet išče pri Zvezi narodov posojilo. Kanceler se razgovarja v Ženevi že več dni, a izgleda, da ne bo uspel.

Konferenca o reparacijah je določena na 25. januar v Lausani. Vse pa kaže, da bo ali sploh odgodena, ali pa se ne bo ničesar sklenilo. Izjava Nemčije, da ne bo plačevala, je zelo olajšala francosko stališče. Francija zahteva, da se v isti izmeri kot reparacije, črtajo tudi vojni dolgovi, ki jih ima Francija v Ameriki. Mussolini je napisal v milanski fašističnem glasilu več člankov, v katerih pozivlja evropske države, da postavijo Ameriko pred izvršeno dejstvo, to je da enostavno nehajo plačevati dolgove. Pravi, da je ameriško stališče, ki zagovarja črtanje nemških reparacij, a obenem vztraja na točnem odplačilu vojnih dolgov, skrajno sebično in nemoralno. Mussolini je nastopil proti Ameriki prav zato, ker je prišel Grandi iz New Yorka praznih rok — brez posojila. Ameriška vlada molči. Parlament je sklenil, da ne sme vlada odpustiti niti centa in da se tudi moratorij ne sme podaljšati. Prav pravi Mussolini: »Na obalah Atlantika bije plat zvona!« Tudi zanj. —

Francoska vlada se je ob smrti vojnega ministra Maginot-ja spremenila le v toliko, da je iz nje izpadel Briand kot zunanji minister in je prevzel ta resor predsednik Laval sam. S tem je tudi formalno konec Briandove in Stresemanove spravljive politike med Nemčijo in Francijo. Ima pač kapital interes na tem, da je prepad med tema dvema odločujočima državama v Evropi vedno globlji.

Papež je odlikoval Mussolinija z redom zlate ostroge, ker je vpeljal v šole verouk in uvedel sv. razpelo, izdal mnogo ukrepov v prid vere in pripomogel do sprave med cerkvi in državo. — Mussolinija bo papež osebno sprejel 11. februarja.

V Rimu sta bila na obisku pri papežu in Mussoliniju romunski finančni minister Argetoianu in bivši madžarski ministrski predsednik vlade Bethlen.

Pogajanja med Rusi in Romuni so se radi vprašanja Besarabije prekinila. Romunija zahteva, da ji sovjeti priznajo Besarabijo, kar pa ti odločno odklanjajo. V Besarabiji je morala romunska vlada proglašiti obsedno stanje, ker je ljudstvo spričo neznosnih gospodarskih razmer skrajno revolucionarno. V deželi je

Iz tega dogodka je dovolj jasno razvidno, kako nekateri postopajo z viničarji, koliko pravic, tudi najprimitivnejših človeških, jim ne priznavajo. Razvidno pa je tudi, kolika skupna borba viničarje še čaka, kakšne partizanske pojme imajo nekateri o viničarskem vprašanju, zato pa jim je več kot v napotje sedanji viničarski red in stanovska organizacija viničarjev.

Padec delavskih plač

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, ki obsega ogromno večino delavstva v Sloveniji, ugotavlja v svojem mesečnem poročilu za december preteklega leta, da je delavstvo izgubilo radi krize, t. j. zaradi odpustov iz služb in krajanja plač dnevnih blizu pol milijona dinarjev ali mesečno 12 do 13 milijonov dinarjev. Če upoštevamo, da so dohodke zmanjšali, ki niso zavarovani pri OUZD, ruderjali za polovico, lahko trdimo, da je dohodek našega delavstva in nameščenstva leta 1931 padel v primeri z letom 1930 približno za 200 milijonov dinarjev, kar je ogromna vsota za naše razmere.

tudi mnogo sovjetskih agentov, ki podžigajo ljudstvo. Policija je razkrila tudi že več sovjetskih vojaških vohunov. Če bi se Rusi in Romuni ne mogli pogoditi, bo padla v vodo tudi že vsa sklenjena, a še ne podpisana pogodba s Poljsko in Francijo. Izgleda pa, da bo Francija pritisnila na Romunijo, da pusti Besarabsko vprašanje odprto in se sporazume s sovjeti. To pa zato, ker bo imela potem lažje stališče napram Nemčiji, ki kajpada neprenehoma deluje proti sklepu take pogodbe. Sovjeti pa tudi v eni sapi ko se pogajajo s Francijo in Poljsko izjavljajo, da ne priznavajo nobenih mirovniških pogodb in s tem tudi ne sedanjih državnih mej.

Japonci sedaj sistematično postopoma zavzemajo Mandžurijo in se prav nič ne pripravljajo, da bi umaknili svoje čete iz dežele. Poleg Rusije to zelo skrbi tudi Ameriko, ki se je pritožila japonski vladi. Ta pa je odgovorila, da bo Japonska slejkoprej izpolnjevala pogodbe, ki jih je podpisala glede Kitajske z drugimi velesilami in ne bo kršila načela »odprtih vrat«. To načelo pomeni, da vsakdo lahko izkorišča kitajsko ljudstvo kolikor hoče, seveda le v okvirju »svobodne konkurence« brez nadvladovanja.

V Nemčiji je bilo koncem I. 1931 brezposelnih 5 milijonov 666 tisoč delavcev in nameščenecv.

F. B.

Krščanski socializem na kmetih

Neumljivo je, kako malo zanimanja in umevanja imajo naši podeželski kmetjski ljudje o kršč. socializmu. Dokler je še živel pok. dr. Krek, so naši kmetjski ljudje dobro razumevali. Po njegovi smrti se je pa kršč. socializem čimdalje bolj razumeval kakor izključno delavski pokret. Da je do tega prišlo, je krivo to, ker se naši katoliški listi, ki so namenjeni kmetjskemu ljudstvu, ne morejo sprijazniti s kršč. socializmom in menda ne smatrajo za potrebo, da bi zanesli med naše kmetjske ljudi tistih naukov, ki jih o tem podaje katoliška Cerkev. Zaradi tega, vlada med kmetjskimi ljudmi mnogo kje tudi nerazumevanje.

Mnogi kmetjski ljudje mislijo, da so krščanski socialist kmetu popolnoma nasprotni. Resnica pa je, da se krščanski socialisti trudijo prevsem za to, da se med kmetom in delavstvom doseže popoln sporazum. Kmet in delavec si ne smeta nasprotovati. Najprej je treba, da se pomaga kmetu, da more pošteno shabeti in obdržati. Kršč. soc. delavci vidijo, jati in svojo družino na kmetiji preskrče kmet dobro izhaja, da ostanejo kmetjski fantje in dekleta doma na kmetiji. Ako ljudje s kmetov ne silijo v fabrike in rudnike, ni pomanjkanja dela in brezposelnosti za delavce. Kjer pa nimajo kmetjski fantje in dekleta dovolj zemlje, zahtevajo kršč. socialisti, da se naj izvede agrarna reforma, da morajo veleposestniki odstopiti zemljo kmetjskim ljudem. Kmetjski pridelki, živina itd. naj bi imeli take cene, da bi kmetjski ljudje lahko pošteno shajali. Pravtako pa naj bi rudniki in tovarne ne delale krivičnih dobičkov. Delavce naj bi pošteno plačali, da bi mogli pošteno živeti. Kmetom naj bi se pa industrijski izdelki predrago ne prodajali, da bi tudi kmet mogel pošteno živeti. Ali ni to vse pravično in po nauku Cerkve? Kmet in delavec morata biti složna, eden drugemu pomagati, kjer je mogoče Oba skupaj pa se morata braniti pred bogatimi kapitalisti, ki oba skupaj izkoriščajo in zatirajo. Kaj pravite kmetje? Ali ni tako prav? Vtisi, delavci in kmetje, smo že danes reveži. Če bo šlo tako naprej, boste čez par let kmetje prav tako berači, kakor smo danes delavci, ki nimamo ne doma ne dela.

Združimo se, posvetujmo se, skušajmo ustanoviti si svoje gospodarske in prodajne zadrage, kjer boste svoje pridelke in živino skupno prodajali. Ustanovimo si skupne konzumne in nabavne zadrage, da bomo delavci kupovali naravnost od vas kmetov živil in sirovin, kmetje pa svoje potrebščine od domačih obrtnih in produktivnih zadrug.

Glejte! To je tudi krščanski socializem, ki ga je oznanjal in učil pok. naš dr. Krek. Kmetje in delavci združimo se po načelu pravičnosti in ljubezni in gotovo bo tudi Bog pomagal iz te težke krize, ker nikdar ne zapusti tistih, ki Vanj zapujejo v bratski medsebojni ljubezni.

Pridobivajte naročnikov za našo socialno revijo „Beseda“!

K članku: „Delavska samopomoč“

Glede današnjih soc. problemov, posebno brezposelnosti, sem prisiljen mnogokaj razmišljati, kajti sem tudi sam brezposeln, torej me vse to reže v živo.

Z ozirom na gori omenjeni članek se mi zdi primerno pripomniti par stvari. Dasi je v omenjenem članku nekaj pravih misli, vendar je večina članka skoro v opreki s socializmom. Na pr. pod št. 1. predlaga člankar, da naj bi se uvedla obveznost poleg osemurnika delati eno naduro za nekako starostno zavarovanje ali kaj. Osemurnik je pa v socialnem oziru tako važen in za dosego tega je bilo treba tako težkega boja, da ga nikakor ne smemo izigravati. Nasprotno bi morali v očigled vedno naraščajoče brezposelnosti preje predlagati uvedbo 6urnega delavnika, kar bi brez dvoma pripomoglo mnogim brezposelnim do kruha.

Na drugem mestu predlaga člankar, da naj bi brezposelne podpirali država, občina in druge javne enote le na ta način, da bi jim preskrbovali delo, za to delo naj bi se jim plačevalo le v naturi, in sicer za osemurno delo. Kakor je jasno, da se v gospodarstvu ne moremo vrniti k naravnemu izmenjavanju, tako tudi tu na ta način ne bi bil umesten. Člankar tudi ne pove jasno, ali naj brezposelni delavec (z družino) dobiva za 8-urno delo hrano, obleko in obutev in eventuelno stanovanje samo za čas »podporne« zaposlitve, ali za ves čas nezaposelnosti. Tudi v primeru, da ima delavec številno družino, mora po pravici v normalnem delavniku zaslužiti več kot za golo preživljanje. Če ni vse to sedaj tako urejeno, ni s tem rečeno, da bi bilo tako prav. Jasno je, če se delavec ne bo mogel sam vzdrževati, bo padla skrb zanj v breme občini in državi. Če bi hoteli brezposelno delavstvo zaposlovati občina in država, je veliko vprašanje, če bi bilo toliko dela, da bi bila na ta način omiljena brezposelnost.

Pomisliti moramo, da niso na razpolago vzporedno s potrebo sredstva in da se brezposelnost ne da regulirati z javnimi deli. Če bi enkrat pozidali bolnišnice, hiralnice in ubožne hiše, kot to predlaga člankar, kaj pa potem?

Plačevanje v naravi in prisilno varčevanje pa bi bilo primerno le za moralne slabiče, zapravljivce. Mnenja sem, da pri nas brezposelnost še ni tako pereča kot je na pr. v drugih državah in da bi se dalo s primernimi ukrepi marsikaj napraviti.

Neprimerno bi bilo nadalje tudi takšno »brezposelnostno zavarovanje«, kot se tudi marsikje predlaga, da bi zaposleni delavci plačevali, oziroma da bi se jim odtegovali gotovi zneski za slučaj brezposelnosti. To bi nikakor ne bilo primerno, ker bi se gotovo dosti ne zanimali v slučaju, da bi ne bila brezposelnost občutna, za redno prispevanje, v nasprotnem slučaju bi pa bili zaposleni delavci tembolj obremenjeni, čim manj bi bilo zaposlenih, radi česar je ta način kratkomalo nemogoč. Pomisliti moramo tudi, da je delavec tem slabše plačan, čim slabše so obče socialne prilike, in da je že itak nezmožen celo sebe in svojo družino z vsem preskrbovati. V splošnem je delavec dandanes tako na tleh, da je vsaka »samopomoč« nemogoča. Edina izjema bi bila samopomoč organizacije.

Delavska samopomoč je mogoča edino v tem, da vpliva po svojih organizacijah na zakonodajo in da v poedinih primerih posreduje v imenu delavstva.

Ako bo pa šlo tako naprej, ne bo zadoščalo izjavljati, da se posveča problemu brezposelnosti vsa pozornost, ampak bo treba priskočiti na pomoč z vsemi sredstvi, saj gre za narodov blagor.

Papirničar i

Vevče. V nedeljo 24. januarja t. l. ob 8 zjutraj se bo vršil v dvorani prosvetnega društva pri Dev. Mar. v Polju shod vsega papirničarskega delavstva. Namen shoda je, da se premotrijo obstoječe razmere papirničarjev glede na odpoved dela v papirnici. Pričakovati je, da se bo papirniško delavstvo zavedlo dejanskega položaja in da bo v zaščito svojih življenjskih interesov zopet stopilo na plan. Reakcija naših delodajalcev je vsak dan ostrejša. Vsakih 14 dni se nam obnavlja odpoved dela in vsak dan stojimo pred odpusti. V kratkem se mora jo vršiti volitive obratnih zaupnikov. Tudi tu nam ne sme biti vseeno kakšni naj bodo naši bodoči zaupniki.

Papirničarji! Vsak dan so bolj ogrožene naše pridobitve, ki smo jih skozi leta s težkimi žrtvami priborili. Ali naj čakamo, da bo izginila slednja naša pravica in da bomo izročeni delodajalcem v popolno milost in nemilost. V nedeljo vsi na shod, da dvignemo zopet enoten glas za svoje pravice.

To in ono

Huda jama. Umril je naš tovariš Metličar Drago, ki je že več let bolehal na tuberkulozi. Kljub boleznim je bil vedno odločen v delavski zavesti. Zapušča ženo in štiri otroke, od katerih se je najmlajši šele rodil.

En teden prej pa je umrl Reberšak Karl, rudar, šele 22 let star. Imel je enako bolezen. Oba sta umrla v bolnici v Celju, ter sta bila prepeljana in pokopana v Laškem. Zaposlena sta bila v Hudi jami.

Vrhnika. V nedeljo, 10. t. m. se je poročil dolgoletni član in odbornik strok. skupine usnarjev tov. Ivan Leskovec z gđ. Mici Slavec. Tovarišu Ivanu in njegovi nevesti čestitamo. — Moj.

Vevče. Jugoslovanska strokovna zveza, skupina Vevče, prireja v sporazumu s »Prosveto« D. M. v Polju prosvetne večere. Ti prosvetni večeri se vršijo vsak drugi ponedeljek ob osmih zvečer v Ljudskem domu pri D. M. v Polju.

Prosvetni večeri imajo prav pestro vsebino. Na primer: predavanja, dramatične

vprizoritve, deklamacije, pevske točke, godbene točke, kino-predstave itd. Namenjeni so ti prosvetni večeri v splošen pouk in razvedrilo našemu ljudstvu. Da bo tudi delavstvo bolj posejalo te prosvetne večere, kakor dosedaj, je društvo »Prosveta« D. M. v Polju v sporazumu z Jugoslovansko strokovno zvezo sklenilo, da naj bo vsak drugi prosvetni večer specialno delavski. Preskrbelo se bo za delavske predavatelje, ki nam bodo predavali o aktualnih vprašanjih današnjega časa. Poleg tega bodo seveda tudi točke zabavne vsebine.

Prihodnji tak prosvetni večer se bo vršil v ponedeljek, dne 25. januarja, ob 8 zvečer.

Spored:

1. Petje;
2. Naša socialna zakonodaja (Govor);
3. Deklamacija;
4. Pomen strok. organizacije (Govor);
5. Godba;
6. Jugoslavija (kino predstava).

Vsto prost.

Tovariši in tovarišice na delo! Agitirajte med delavstvom, da se tega prosvetnega večera polnoštevilno udeležite.

Izpraševanje vesti

Nedavno je priobčilo vaticansko glasilo »Osservatore Romano« članek pod naslovom »Izpraševanje vesti«. V tem članku se obrne ta list na vse katoličane s pozivom, da naj gredo vase in premislijo, če so v svojem socialnem delovanju udeležili vsa navodila, ki jih obsega enciklika Leona XIII. »rerum novarum«. »Osservatore Romano« stavi vprašanje, če ne bi mogli katoličani preprečiti odpada delavskih mas od Cerkve s tem, da bi v praksi izvedli vse nasvete velikega papeža.

Članek govori tudi o knjigi jezuita p. Muckermanna. Spisal je namreč knjigo z naslovom: »Katoličani! Smo li še katoličani?« Ta pomemben naslov hoče načeti vprašanje, če je bilo socialno stališče katoličanov vedno v skladu.

Profesorska,

Profesor matematike pravi v šoli: »Zanimivo je to, da je čevkanje v razredu v obratnem sorazmerju s čevkanjem pred tablo!«

Naročaj socialno revijo „Beseda“!

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

»Ne, krivoprišežnik nisem,« si je govoril, »sem le bojazljivec, slabič, ki se umika zgolj senci dejanja. Ali ne bi bil moral že zaradi Elsbeth ponosno in veselo po krivem priseči? Potem bi bil vendar nekaj, potem vsaj nekaj storil, tako pa živim topo in brez poguma, hlapec in nič drugega.

In v glavi tega vpornega fanta je začela vstajati goreča želja, da bi bil velik zločinec, samo zaradi tega, ker ga je gnalo, da bi udeležoval svoj »jaz«. Tisti dve uri, ko je stal na strehi in pa pred porotniško mizo, sta mu zdaj veljali kot pokvarjena zemeljska sreča in čim bolj je delal in se mučil, tem bolj len in brezkoristen se je zdel samemu sebi.

Očeta je še vedno priklepalo na nosila, ki jih po videzu sodeč ni imel več zapustiti, kajti zlomljeno nogo so mu bili slabo izlečili. Godrnjavo in leno je sedel v svojem kotu, topo listal po starem koledarju in zmerjal vsakogar, kdor mu je zašel na pot. Le do Pavla je gojil neke vrste nevoljno spoštovanje, jezil se je sam pri sebi, če ga je zagledal, a javno se mu ni upal ugovarjati.

In mati!

Postal je malo trudnejša in še tišja, sicer pa ni mogel človek na njej opaziti mnogo spremembe. Kdor pa je malo ostreje prisluhnil, je čul v vzdušju čuden šumot, kot da bi letal nad hišo jastreb in vse bolj ožil svoje kroge, da bo nekega dne planil na plen.

Ona je pač slišala šum, tudi vedela je, kaj znači, pa je molčala, kakor je molčala vse življenje. In sreča še vedno ni prišla...

V začetku aprila je legla. »Splošna slabost,« je ugotovil zdravnik in je priporočil obisk kakih železnatih toplic. Smehljala se je in ga prosila, naj nikomur ne govori o kopalšču, zakaj vedela je, da se bo Pavel tudi pretrgal, samo da bi ji omogočil zdravljenje.

Zdravljenje, ki bi vendar nič ne pomoglo. Saj je dobro vedela, česa ji manjka: sonca. Preveč neprodušno je bila Gospa Skrb razprostrla krog nje mračno tančico, da bi ji mogel tudi en sam žarek prodrati v dušo.

Dvojčki sta zdaj imeli skrb za gospodinjstvo. In delo jima je šlo gladko od rok, to je moral priznati še Pavel. Če sta kaj razbili, sta se smejala, in če jima je zabranil sprehod, sta jokali, a jok se je kmalu prevrgel v smeh, in miza ni bila še nikdar tako v redu pripravljena in posoda za mleko nikoli tako blesteče svetla.

Mati je s svojega okna vse to videla in govorila: »Prav je, da pojdem od tod — saj tako nisem bila za nič več na svetu.«

Okrog binkošti se ji je začelo kratiti spanje, tudi mrzlica jo je včasih popadla.

»Oh, kako je kinin drag!« je vzdihoval Pavel, kadar je jezdil hlapec v lekarno in oči so mu iskale pomoči na »črni Suzi«, a ta se ni ganila. Pogosto so morali delo na polju ustaviti, da so mogli narežati šote, ki je vrgla kake groze za gospodarstvo.

Matere se je začela lotevati bojazen in strah, in željno je prosila, da bi ponoči kdo čul pri njej. Dvojčki, ki sta se podnevi zdelali, sta ponoči ob strani bolnice zaspali in včasih tako omahnili čez njeno posteljo, da je stara, šibka žena morala pogosto držati na sebi še cvetoče breme mladih teles.

Pavel je poslal sestri k počitku in sam prevzel službo čuvarja.

»Pojdi spat, sin,« je prosila mati, »od nas vseh si ti najbolj potreben pokoja.«

A je ostal — in v majških nočeh, ko je zunaj na vrt šepetalo cvetje in je lipovkin vonj plul skozi špranje, sta sedela po ure drug poleg drugega, se držala za roke in gledala, kot da bi si imela pravi čudakaj. Tako je bilo že od nekaj med njima. Polnost njune ljubezni je iskala besedi, a skrb ju je bila oropala govora.

Zjutraj, ko je vžšlo sonce, je pogreznil glavo v ledeno vodo in šel na delo.

Njegova prisotnost je dajala materi toliko miru, da je od časa do časa mogla zaspati. Potem se je po koncih prstov splazil v svojo sobico in vzel se police fizikalne knjige, kjer je bil tako učeno in nerazumljivo popisan ustroj parnih strojev. Glava, ki je bila trudna od dolgega čutja in odvajena umskega dela, je le težko ugibala in dojemala smisel temnih besed — ampak — saj je vendar časa, in delal je neomajno dalje, stran za stranjo kakor orač, ki pluzi po kameniti ledini.

Če je mati odprla oči, ga je vprašala: »Kako daleč si, sin?«

In potem ji je moral o vsem pripovedovati in delala se je, kot da nekaj razume.

Če je pa vprašala: »Le čemu pa vse to delaš?«, potem ji je pokazal poreden obraz ter dejal: »Učim se, kako se dela zlato.«

»Ubogi moj fant,« je odvrnila in mu božala roko.

Bilo je neko noč — takoj po binkoštnih praznikih — ko spet ni mogla zaspati.

»Beri mi kaj iz tistih učenih knjig,« je rekla, »tako prijetno dolgočasne so, morda mi bodo pri tem oči padle skupaj.«

In storil je, kakor je želela, a ko je bral že kako uro, je opazil, da je strmela vanj z velikimi, mrzlično svetlimi očmi in spanju je bila še bolj daleč kot ponavadi.

»Torej iz tega bi rad delal zlato?« je vprašala. »Da, mati,« je odvrnil potrto, zakaj mrzlica, ki se ji je povračala, ga je zaskrbela.

»Kako boš to začel?«

»Boš že videla,« je dejal kot navadno.

A to pot se ni dala kar tako potolažiti.

»Povej mi rajši, fant,« je prosila, »povej mi takoj... Kdo ve, kaj se bo zgodilo... Rada bi imela vsaj malenkost za tolažbo, preden bom zaspala.

»Mati!« je zaklical prestrašen.

»Bodi miren, fant,« je dejala, »kaj pa je na tem? A pripoveduj mi, pripoveduj!« Prosila je kakor v vsajajoči bojazni, da bi utegnilo že naslednjo minuto biti prepozno.

Z zastajajočim dihom in zmedenimi besedami je govoril o tem, kar je lebdelo pred njim, kako bo »črno Suzo« obudil k življenju, tako da bo lahko izčrpal barje prav do zadnjih globin — a sredi govorjenja ga je premagala skrb, ihte je pred posteljo padel na kolena in skrtil obraz na njenih prsih.

Velela mu je, naj vstane in rekla: »Ni prav od mene, da sem ti vzbudila strah. Saj če Bog hoče, lahko vendar še vse drugače pride. — Kar mi pripoveduješ, mi pripravljala veliko veselje. — Vem, če ti kaj prišče v roko, ne boš tako kmalu izpusil. Zelim si samo, da bi mogla to doživeti.«

Tako mu je s svojimi besedami lahko in neopazno vlivala poguma, ko ji zase ni preostajalo prav nič upanja več.

Neko drugo noč, ko je utrujen zaspal na stolu, ga je poklicala po imenu.

»Kaj želite, mati?« je planil.

»Nič,« je dejala. »Oprosti, morala bi bila pustiti. — Ampak — kdo ve, koliko bova še govorila med seboj — rada bi izrabila čas.«

Tokrat je bil preveč zaspal, da bi razumel zmisel njenih besed. Sedel je tesneje k njej in jo prijel za roko, a trepalnice so se mu takoj spet sprijele.

Mislila je, da čuje in je začela: »Včasih sem bila zelo vesela, mlada stvar, ne dosti drugačna kot tvoji sestri... Radost mi je razganjala srce in oči so mi vedno hitele v daljavo, kakor da bi se moralo od tam pripeljati nekaj silno lepega — kak princ ali kaj takega. — Nekoč sem začela tudi ljubiti, z drugo ljubeznijo, veliko, nebeško, ki pride nad človeka kakor usoda. A on me ni maral, — bil je vitek in plavih las in na bradi je imel bradavico. Tisto bradavico bi bila rada venomer poljubljala, a nisem nikdar prišla do tega. — Videl je mojo ljubezni in vedel zanjo in nekega dne, ko je bil posebno prešeren, me je objel in me ljubkoval in me potem spet pustil. — Jaz pa sem bila vesela in sem se radovala, saj enkrat me je pa le objel in me držal v rokah.«